

काव्यमाला ।

श्रीमद्रामभद्रदीक्षितविरचितं
वर्णमालास्तोत्रम् ।

अन्तः समस्तजगतां यदनुप्रविष्ट-
माचक्षते मणिगणेष्विव सूत्रमार्याः ।
तं केलिकल्पितरघूद्वह रूपमाद्यं
पङ्केरुहाक्षमनिशं शरणं प्रपद्ये ॥ १ ॥
आम्नायशैलशिखरैकनिकेतनाय
वाल्मीकिवाग्जलनिधिप्रतिबिम्बिताय ।
कालाम्बुदाय करुणारसमेदुराय
कसैचिदस्तु मम कार्मुकिणे प्रणामः ॥ २ ॥
इन्दुं प्रसादमवतंसयता त्वदीयं
कोपंकरे हुतवहं वहता हरेण ।
शङ्के जगत्रयमनुग्रहनिग्रहाभ्यां
संयोज्यते रघुपते समयान्तरेषु ॥ ३ ॥
ईदृग्विधस्त्वमिति वेद न सोऽपि वेदः
शक्नोति कः स्थितमवेक्षितुमुत्तमाङ्गे ।
श्रोतुं क्षमं न तु दृशेक्षितुमप्यतस्त्वां
सर्वे विदन्तु कथमीश कथं स्तुवन्तु ॥ ४ ॥

उष्णांशुबिम्बमुदधिसयसस्मरौख-

ग्रावा च तुल्यमजनिष्ट गृहं यथा ते ।

वाल्मीकिवागपि मदुक्तिरपि प्रभुं त्वां

देव प्रशंसति तथा यदि कोऽत्र दोषः ॥ ५ ॥

ऊढः पुरासि विनैतान्वयसंभवेन

देव त्वया किमधुनापि तथा न भाव्यम् ।

पूर्वे जना मम विनेमुरसंशयं त्वां

जानासि राघव तदन्वयसंभवं माम् ॥ ६ ॥

ऋक्षं प्लवंगमपि रक्षसि चेन्महात्म-

न्विप्रेषु किं पुनरथापि न विश्वसामः ।

अत्रापराध्यति किल प्रथमद्वितीयौ

वर्णौ तवौदनतया निगमो विवृण्वन् ॥ ७ ॥

नृणां न केवलमसि त्रिदिवौकसां च

राजा यमार्कमरुतोऽपि यतस्त्रसन्ति ।

दीनस्य वाङ् मम तथापि न ते नवा स्या-

त्कर्णे रघूद्ग्रह यतः ककुभोऽपि जाताः ॥ ८ ॥

कृष्णामपि व्यसनिनीं भवितव्यतां मे

नाथान्यथाकुरु तव प्रभुतां दिदृक्षोः ।

चक्रे शिलापि तैरुणी भवता तदास्तां

मायापि यद्धटयते तव दुर्घटानि ॥ ९ ॥

एकं भवन्तमृषयो विदुरद्वितीयं

जानामि कर्मकुमहं तु तमद्वितीयम् ।

श्रुत्याश्रिता जगति यद्गुणघोषणा सा

दूरीकरोति दुरितानि समाश्रितानाम् ॥ १० ॥

ऐशं शरासमचलोपममिक्षुवल्ली-

भञ्जं वभञ्ज किल यस्तव बाहुदण्डः ।

तस्य त्वशीतकरवंशवतं शशंस

किं दुष्करं भवति मे विधिपाशभङ्गः ॥ ११ ॥

ओजस्तव प्रहितशेषविषाग्निदण्डैः

स्पष्टं जगद्भिरुपलभ्य भयाकुलानाम् ।

गीतोक्तिभिस्त्वयि निरस्य मनुष्यबुद्धिं

देव स्तुतोऽसि विधिविष्णुवृषध्वजानाम् ॥ १२ ॥

औत्कण्ठ्यमस्ति दशकण्ठरिपो ममैकं

द्रक्ष्यामि तावकपदाम्बुरुहं कदेति ।

अप्येति कर्म निखिलं मम यत्र हृष्टे

लीनाश्च यत्र यतिभिः सह मत्कुलीनाः ॥ १३ ॥

अंभोनिधाववधिमत्यवकीर्य बाणा-

न्किं प्लव्यवानसि ननु श्वशुरस्तवायम् ।

उष्मापनेतुमथवा यदि बाणकण्डू-

देवायमस्त्यनवधिर्मम दैन्यसिन्धुः ॥ १४ ॥

अश्रान्तमर्हति तुलाममृतांशुबिम्बं

भग्नान्बुजद्युतिमदेन भवन्मुखेन ।

अस्मादभूदनल इत्यकृतोत्तरीश

सत्या कथा भवतु साधुविवेकभाजाम् ॥ १५ ॥

कल्याणमावहतु नः कमलोदरश्री-

रासन्नवानरभटोग्रहीतशेषः ।

श्लिप्यन्मुनीन्प्रणतदेवशिरःकिरीट-

दान्नि स्वलन्दशरथात्मज ! ते कटाक्षः ॥ १६ ॥

खं वायुरग्निरुदकं पृथिवी च शब्दः

स्पर्शश्च रूपरसगन्धमपि त्वमेव ।

.....दययार्तिबन्धो

घत्से वपुः शरशरासभृदभ्रनीलम् ॥ १७ ॥

गङ्गा पुनाति रघुपुंगव यत्प्रसूता
 यद्रेणुना च पुपुवे यमिनः कलत्रम् ।
 तस्य त्वदङ्घ्रिकमलस्य निषेवया स्यां
 पूतो यथा पुनरघेऽपि तथा प्रसीद ॥ १८ ॥
 घण्टाघनं घनितकोटिशरासनं ते
 लुण्टाकमस्तु विपदां मम लोकनाथ ।
 जिह्वालतां वहति यद्भुजगो रिपूणा-
 मुष्णैरसृग्भिरुदरंभरिणा शरेण ॥ १९ ॥
 प्राङ्मुख्यवाङ्मसि परेश तथासि तिर्यङ्-
 ब्रूमः किमन्यदखिला अपि जन्तवोऽसि ।
 एकक्रमेऽपि कति वा भुवि न म्रियन्ते
 मन्दस्य राघव सहस्र ममापराधान् ॥ २० ॥
 चण्डानिलव्यतिकरक्षुभिताम्बुवाह-
 दम्भोलिपातमिव दारुणमन्तकालम् ।
 स्मृत्वापि संभविनमुद्विजते न धन्यो
 लब्ध्वा शरण्यमनरण्यकुलेश्वर त्वाम् ॥ २१ ॥
 छिन्नं निजं कुहनया मृगरूपभाजो
 नैक्तंचरस्य न किमाविरकारि रूपम् ।
 त्वत्पत्रिणापि रघुवीर ममाद्य माया-
 गूढस्वरूपविवृतौ तव कः प्रयासः ॥ २२ ॥
 जन्तोः किल त्वदभिधा मणिकर्णिकायां
 कर्णे जपन्हरति कश्चन पञ्चकोशान् ।
 इत्यामनन्ति रघुवीर ततो भवन्तं
 राजाधिराज इति विश्वसिमः कथं वा ॥ २३ ॥
 झङ्कारिभृङ्गकमलोपमितं पदं ते
 चारुस्तव प्रणयचारणकिन्नरौघम् ।

जानामि राघव जलाशयवासयोग्यं
 स्वैरं वसेत्तदधुनैव जलाशये मे ॥ २४ ॥
 ज्ञानेन मुक्तिरिति निश्चितमागमज्ञै-
 र्ज्ञानं क मे भवतु दुस्त्यजवासनस्य ।
 देवाभयं वितर किं त्वसकृत्प्रपत्त्या
 मुह्यन्नपि स्मर पुरैव कृतां प्रतिज्ञाम् ॥ २५ ॥
 टङ्कारमीश भवदीयशरासनस्य
 ज्यास्फालनेन जनितं निगमं प्रतीमः ।
 तेनैव राघव भवानवगम्यमान-
 स्नासं निरस्य सुखमातनुते बुधानाम् ॥ २६ ॥
 ठात्कृत्य मण्डलमखण्डि यदुष्णमानो-
 र्देव त्वदस्त्रदलितैर्युधि यातुधानैः ।
 शङ्के ततस्तव पदं विदलय्य वेगा-
 तैरद्भुतं प्रतिकृतिर्विदधे वयस्य ॥ २७ ॥
 डिम्भस्तथास्मि रघुवीर तथा दयस्व
 लभ्यं यथा कुशलवत्वमपि क्षितौ मे ।
 किञ्चिन्मनो मयि निधेहि तव क्षतं किं
 व्यर्था भवत्वमनसं गृणतीः श्रुतिस्त्वाम् ॥ २८ ॥
 ढक्कां त्वदीययशसामधुनापि शृण्मः
 प्राचेतसस्य फैणितं भरताग्रजन्मन् ।
 सत्ये यशस्तव शृणोमि मृकण्डूसूनो-
 र्धाताप्यतो जगति कोऽस्तु भवादृशोऽन्यः ॥ २९ ॥
 त्राणं समस्तजगतां तव किं न कार्यं
 सा किं न तत्र करणं करुणा तवैव
 अख्यातिकार्यकरणे तव नेति या वा-
 ल्क्युल्या न सा रघुपते भवति श्रुतीनाम् ॥ ३० ॥

तत्त्वं पदे पदमसीति च धानि देव
 तेषां यदस्म्यभिलपन्नुपलब्धुमर्थान् ।
 सेवे पदद्वयमतो मृदुलं तवादौ
 यद्दारुणोरपि ततो भवदर्थलाभः ॥ ३१ ॥
 प्रोथं यदुद्धहसि भूमिवहैकदंष्ट्रं
 विश्वप्रभो विघटिताभ्रघटाः सटा वा ।
 रूपं तदुद्धटमपास्य रुचास्य दिष्ट्या
 त्वं शम्बरारिरपि कैतवशम्बरारिः ॥ ३२ ॥
 दग्ध्वा निशाचरपुरीं प्रथितस्तवैको
 भक्तेषु दानवपुरत्रितयं तथान्यः ।
 तस्याशरासुरसमस्य गुणैः प्रभो मे
 पुर्यष्टकप्रशमनेन लभस्व कीर्तिम् ॥ ३३ ॥
 धत्ते शिरांसि दश यः सुकरो वधोऽस्य
 किं न त्वया निगमगीत सहस्रमूर्ध्ना ।
 मोहं ममामितपदं यदि देव हन्याः
 कीर्तिस्तदा तव सहस्रपदो बहु स्यात् ॥ ३४ ॥
 नम्रस्य मे भव विभो स्वयमेव नाथो
 नाथो भव त्वमिति चोदयितुं बिभेमि ।
 येन त्वेसा दशमुखस्य नियोजयन्ती
 नाथो भव त्वमिति नासिकया विहीना ॥ ३५ ॥
 पर्याकुलोऽस्य किल पातकमेव कुर्व-
 न्दीनं ततः करुणया कुरु मामपापम् ।
 कर्तुं रघूद्वह नदीनमपापमुर्व्या
 शक्तस्त्वमित्ययमपैति न लोकवादः ॥ ३६ ॥
 फल्गूनि यद्यपि फलानि न लीप्सते मे
 चेतः प्रभो तदपि नो भजति प्रकृत्या ।

मूर्त्यन्तरं ब्रजवधूजनमोहनं ते
जानाति फल्गु न फलं भुवि यत्प्रदातुम् ॥ ३७ ॥
बर्हिःशतप्रथितकेशमनर्हवेष-
मादाय गोपवनिताकुचकुङ्कुमाङ्गम् ।
हीणो न राघव भवान्यदतः प्रतीमः
पत्न्या हिया विरहितोऽसि पुरा श्रियेव ॥ ३८ ॥
भद्राय मेऽस्तु तव राघव बोधमुद्रा
विद्रावयन्त्यखिलमान्तरमन्धकारम् ।
मन्त्रस्य ते परिपुनन्ति जगद्यथा ष-
डष्टाक्षराण्यपि तथेति विवृण्वतीव ॥ ३९ ॥
मन्दं निधेहि हृदि मे भगवन्नटव्यां
पाषाणकण्टकसहिष्णु पदाम्बुजं ते ।
अङ्गुष्ठमात्रमथवात्र निधातुमर्ह-
माक्रान्तदुन्दुभितनूकठिनास्थिकूटम् ॥ ४० ॥
यज्ञेन देव तपसा यदनाशकेन
दानेन च द्विजगणैर्विपदिप्यसे त्वम् ।
भाग्येन मेऽजनिमृषा यदिदं यतस्त्वां
चापग्रहात्परमबुध्यत आमदभ्यः ॥ ४१ ॥
रम्योज्ज्वलस्तव पुरा रघुवीर देहः
कामप्रदो यदभवत्कैमलालयायै ।
चित्रं किमत्र चरणाम्बुजरेणुरेव
कामं ददौ न मुनये किमु गौतमाय ॥ ४२ ॥
लङ्केशवक्षसि निविश्य यथा शरस्ते
मन्दोदरीकुचतटीमणिहारचोरः ।
शुद्धे सतां हृदि गतस्त्वमपि प्रभो मे
चित्ते यथा हर चिरोपनतामविद्याम् ॥ ४३ ॥

चन्दे तवाङ्घ्रिकमलं श्वशुरं पयोधे-
 स्तानं भुवश्च रघुपुंगवरेखया यत् ।
 वज्रं विभर्ति जगदार्तिगिरं विभेतुं
 विद्यां नताय वितरेयमिति ध्वजं च ॥ ४४ ॥
 शंभुः स्वयं निरदिशद्गिरिकन्यकायै
 यन्नाम राम तव नामसहस्रतुल्यम् ।
 अर्थं भवन्तमपि तद्ब्रह्मदेकमेव
 चित्रं ददाति गृणते चतुरः किलार्थान् ॥ ४५ ॥
 षट् ते विधिप्रभृतिभिः समवेक्षितानि
 मन्त्राक्षराणि ऋषिभिर्मनुवंशकेतो ।
 एकेन यानि गुणितान्यपि मानसेन
 चित्रं नृणां त्रिदशतामुपलम्भयन्ति ॥ ४६ ॥
 सर्गस्थितिप्रलयकर्मसु चोदयन्ति
 माया गुणत्रयमयी जगतो भवन्तम् ।
 ब्रह्मेति विष्णुरिति रुद्र इति वृथा ते
 नाम प्रभो दिशति चित्रमजन्मनोऽपि ॥ ४७ ॥
 हंसोऽसि मानसचरां महतां यतस्त्वं
 संभाव्यते किल ततस्तव पक्षपातः ।
 मय्येनमप्ययन चेद्रघुनन्दन स्या-
 जिष्णोरपि त्रिभुवने समवर्तता ते ॥ ४८ ॥
 लक्ष्मीकृतोऽजनि यथैव जलाशयाना-
 मेको रुषा.....तथा कृपयापि कार्यः ।
 अन्योऽपि कश्चिदिति चेदहमेव वर्ते
 तादृग्विधास्तपनवंशमणे किमन्यैः ॥ ४९ ॥
 क्षन्तुं त्वमर्हसि रघूद्ब्रह्मेऽपराधा-
 न्सर्वं सहानुबधूरपि ते पुराणी ।

वासालयं च तनुभृत्कमलं मदीयं
 कान्ता परापि नहि किं कमलालया ते ॥ ५० ॥
 इत्थं ममास्तु वद मर्त्यनिगद्यमान
 त्रैग्यन्तमन्नमुखरीकृतपादपीठ ।
 राजाधिराज कृपया रघुवीर वर्ण-
 मालास्तवं त्वमवकर्णयितुं प्रसीद ॥ ५१ ॥
 इति श्रीमद्रामभद्रदीक्षितविरचितं वर्णमालास्तोत्रं संपूर्णम् ।

श्रीमद्वादिचन्द्रनिर्मितं पवनदूतकाव्यम् ।

राजा राज्ञीं खगपतिहृतां नामतः श्रीसुतारां
 ध्यायंश्चित्ते जगति विदितां शीलसौभाग्यभाग्यैः ।
 दूतं मोहात्पवनमहदं प्राहिणोदश्रुनेत्रः
 प्रायो मोहो भवति भविनां बोधशून्यत्वहेतुः ॥ १ ॥
 भूम्याधारा जलगिरिनगाः साप्यधारि त्वया चे-
 त्किं तेऽसाध्यं भवति वद मे मित्र तेनार्थिभावम् ।
 यातस्तस्मात्कथय कथितं योषितः क्षेममुच्चैः
 प्रायः शक्तः सकलविषयेऽशक्तिकानां हि याच्यः ॥ २ ॥
 क्षित्यां नीरे हुतभुजि परव्योम्नि काले विशाले
 त्वं लोकानां प्रथममकथि प्राणसंत्राणतत्त्वम् ।
 तस्माद्वातोधर चलगते तान्वियोगे हि नार्याः
 स्यान्नैवान्तर्विपुलकरुणः सत्त्वरक्षानपेक्षः ॥ ३ ॥
 एते वृक्षाः सति नवघनेऽप्यत्र सर्वत्र भूमौ
 बोभूयन्ते न हि बहुफलास्त्वां विनेति प्रसिद्धिः ।
 तस्मात्तांस्त्वं घनफलधनान्संप्रयच्छन्प्रकुर्याः
 प्रायः प्राप्तो भवनमतुलां पुष्टितामातनोति ॥ ४ ॥